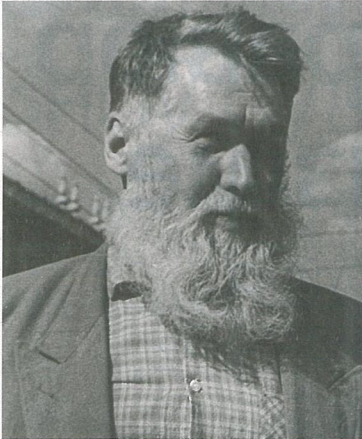

...І тут ён, гэты самы бераг

Больш за 50 гадоў вымушаны быў пражыць у Расіі, удалечыні ад Бацькаўшчыны, вядомы беларускі паэт Уладзімір Дубоўка. Родавыя ж карані яго — у Пастаўскім раёне Віцебшчыны.

Уладзімір Дубоўка

Сёлета — 120 гадоў з дня нараджэння Уладзіміра Дубоўкі: ён пабачыў свет 15 ліпеня 1900 года. (Афіцыйна ў біяграфіях пішацца гэты год. Але краязнаўца з Пастаўшчыны Ігар Пракаповіч у допісе ў рэдакцыю згадвае праяўна знойдзеную метрыку аб нараджэнні Уладзіміра Дубоўкі. Паводле яе, будучы творца з’явіўся на свет у 1901 годзе. — Рэд.) Уладзімір Мікалаевіч пакінуў заўважны след у беларускай культуры як паэт, празаік, мовазнавец, перакладчык і крытык. Працуючы з ягонаў велізарнай спадчынай, даследчыкі выявілі мноства псеўданімаў. Сярод іх: Ганна Аршыца; У. Гайдукевіч; У. Гайдуковіч; Ул. Гайдуковіч; Уладзімір Гайдуковіч; Б-сь Дубоўка; Бладысь Дубоўка; Уладзік Павадыр; Тупяец; В. Туянец; У. Д-ка; У. Д-на... Цікава было б даследаваць іх паходжанне. Магчыма, карані некаторых звязаны нека і з малой радзімай творцы — з вёскаў Агароднікі (цяпер — Пастаўскі раён Віцебшчыны) тагачаснага Вілейскага павета Віленскай губерні. Спрадвечна беларуская Віленшчына яго ўздавала, і ў лютым 1918-га ён, закончыўшы Нова-Вілейскую настаўніцкую семінарыю, пакінуў родныя мясціны.

Другі этап жыцця Уладзіміра Дубоўкі — расійскі. Пражыў беларус у Расіі 56 гадоў, там і памёр 20 сакавіка 1976 года — у Маскве. У 1947–49 гадах пажыў у Грузінскай ССР, а так — усё Расія. Прычым амаль палову з тых 56-ці — 27 гадоў! — быў у сталінскіх лагерах. Толькі ў часе хрушчоўскай адлігі Уладзімір Дубоўка быў поўнасьцю рэабілітаваны. Без малога чвэрць стагоддзя быў масквічом. Там жа ў 1922–25 гадах займаў пасаду

рэдактара беларускага выдання “Весніка ЦВК, СНК і СПА Саюза ССР”, адначасова быў адказным сакратаром Прадстаўніцтва БССР пры Урадзе СССР. А пасля рэпрэсій зусім іншая праца ў яго была ў Маскве: сталярствам на хлеб там зарабляў. Аднак і жыўчы ў Расіі, плённа працаваў на ніве беларускай культуры.

У творах 20-х гадоў Уладзімір Дубоўка глыбока асэнсоўвае

было ў творах літаратуры. Які паэтычны твор Дубоўкі з 20-х ні возьмеш — абавязкова кінецца ў вочы арыгінальная лексіка: “дэсань”, “кунежыць”, “сэймаваць”, “сэймікаваць”, “сквіл”, “многакраць”, “замета”, “чмары”, “гэрцы”, “скелз”, “валотны”, “соўкаць”, “стацьце”, “сухазлоты”, “памжа”, “вілаводны”, “віратлівы”, “цвятлівец”, “заістужыць”, “распарасонся”, “бесхацінцы”,

некаторых пытанняў графікі й правапісу беларускай мовы. Уладзімір Дубоўка пры тым улічваў досвед ужывання альфабэту (алфавіту) у сусветным культурна-моўным ландшафце. Ён сістэмна вывучаў выкарыстанне глаголіцы, кірыліцы, “грамадзянкі” ў беларускім кнігапісанні. Галоўная выснова Уладзіміра Мікалаевіча гучала так: “Сучасная наша кірыліца непапраўна лепш прыстасавана да нашае фонэтыкі, чымся польска-чэскі альфабэт”. І вось як выглядаў ягоны праект на напісанні літараў “дж” і “дз” у беларускім альфабэце:

	друкаваныя		рукапісныя	
	вялікія	малыя	вялікія	малыя
Дз	Д	д	Д	д
Дж	Г	г	Г	г

Ён і быў рэалізаваны ў часопісе “Узвышша” ў 1928–29 гадах, але да заканадаўчага замацавання такога правапісу справа не дайшла. Засталіся праектамі й дзве іншыя прапановы. Уладзімір Дубоўка лічыў мэтазгодным замяніць “ё” на “ё”, запазычыць з украінскай графікі “і” для перадачы спалучэння “йі”.

Уладзімір Дубоўка з жонкаў Марыяй Клаўс

ідэю адраджэння Бацькаўшчыны, выяўляе сваё бачанне шляхоў захавання духоўнай спадчыны беларусаў, адмоўна ставіцца да гвалтоўнай калектывізацыі. Паэт пастаянна дэманструе ўрэчаіснасць мастацкай канвы сваіх твораў, якія поўняцца ўмоўна-асацыятыўнай вобразнасцю.

Звернем увагу й на тое, што Уладзімір Дубоўка надзвычай актыўна прыносіў лексіку з гаворак Пастаўшчыны й Мядзельшчыны ў свае творы. Часта ў іх сустракаюцца словы: “адляйцаць”, “ажыргаць”, “астрыжонак”, “брыж”, “буталь”, “водзькі”, “зблоціць”, “каложа”, “лакцаць”, “нажутка”, “пагурачак”, “разыгранка”... Дзякуючы Дубоўку ў нашай мове прыжыліся словы: “агораць”, “апантаны”, “ашчаперыць”, “водар”, “дойлід”, “збочыць”, “збнічка”, “імклівасьць”, “наканаваны”, “нелюдзь”, “непрыдатны”, “талака”, “удубальт”... Да таго іх не

“дзеньдзівер”, “скогаг”, “сукрыскасць”...

Да таго ж у былога вяскоўца меўся ўласны праект вырашэння

Ад рэдакцыі. Некаторую інфармацыю пра вядомага земляка нам даслаў з Пастаўшчыны краязнаўца Ігар Пракаповіч. З яе вынікае: у даведніках савецкага часу прыхоўваліся весткі пра тое, што Уладзімір Дубоўка быў рэпрэсаваны. Пасля рэабілітацыі падавалі прыкладна такі тэкст: “Закончыў Нова-Вілейскую настаўніцкую семінарыю. Настаўнічаў у Тульскай вобласці, служыў у Чырвонай Арміі. Пасля дэмабілізацыі працаваў у Маскве (рэдактарам, адказным сакратаром Пастаяннага прадстаўніцтва БССР пры ўрадзе СССР, выкладчыкам Камуністычнага ўніверсітэта народаў Захаду). Закончыў Вышэйшы літаратурна-мастацкі інстытут імя Валерыя Брусава. Быў членам літаб’яднанняў “Маладняк”, “Узвышша”. У 1930 годзе рэпрэсаваны. Зняволенне, высылку адбываў у Кіраўскай вобласці, Чувашыі, на Далёкім Усходзе, у Грузіі, Краснаярскім краі. Пасля рэабілітацыі (1957) жыў у Маскве, тады ж наведаў і Беларусь. Вёў перапіску з вучнямі й настаўнікамі Манькавіцкай школы. Памёр 20 лютага 1976 года, пахаваны ў Маскве”.

Варта яшчэ нагадаць, што Уладзімір Дубоўка — аўтар зборнікаў вершаў “Строма”, “Трысьце”, “Credo”, “Наля”, “Палеская рапсодыя” (1961 — за кнігу атрымаў Літаратурную прэмію імя Янкі Купалы) ды іншых. Напісаў аповесці для дзяцей “Жоўтая акацыя”, “Ганна Алелька”, “Як Алік у тайзе заблудзіўся”, кнігі вершаваных казак. Пераклаў творы У. Шэкспіра, Дж. Байрана, В. Брусава, П. Тычыны ды іншых паэтаў. Пабачылі свет яго Выбраныя творы ў 2-х тамах (1959, 1965). У кнізе ўспамінаў “Пялёсткі” (1973) апісаў эпізоды свайго маленства на Пастаўшчыне — у Агародніках ды Манькавічах.

Пра жыццёвы й творчы шлях Уладзіміра Дубоўкі можна пачытаць у кнізе Алеся Пашкевіча “Круг”, Ігара Пракаповіча ды Ірыны Заяц “О Беларусь, мая шпшына...”.

У 1996 і 1999 гадах у Пастаўскім раёне (в. Дзеравянкі) праводзіліся літаратурныя фестывалі “Даўжанскія вечары”, прысвечаныя творчасці Уладзіміра Дубоўкі.

У памяць пра Уладзіміра Дубоўку яго імя носіць Пастаўская дзіцячая бібліятэка. У юбілейны год яе супрацоўнікі ладзяць літаратурныя сустрэчы, музычныя імпрэзы, кніжныя выставы, акцыі. У часе літсустрэчы “Жыццё маё — ці васілёк, ці ружа” дзяўчаты ў нацыянальных строях дарылі людзям галінкі шпшыны й буклеты з вершамі творцы. Бібліятэка ж прадставіла шэраг матэрыялаў пра земляка, калі ствараўся раздзел, прысвечаны Уладзіміру Дубоўку, на партале Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі: да 120-й яго гадавіны.

А два гады таму ладзіўся з Пастаў велапрабег “Хацелася пабыць ля Доўжа”. Маршрут пралягаў праз родныя вёскі паэта Манькавічы ды Агароднікі, завяршыўся ля возера Доўжа, якое Уладзімір Дубоўка згадваў у вершах: “...А колькі дзе б ні вандраваў./ Хоць добра ўсюды і прыгожа./ М’яне цягнула да Пастаў./ Хацелася пабыць ля Доўжа./ У Айчыне многа гарадоў./ І вёсак — незлічоны шэраг./ А ўсё ж адсюль я ў свет пайшоў./ І тут ён, гэты самы бераг...”

Міхаіл Стралец,

доктар гістарычных навук,

г. Брэст